

Ko insulta slimnieks zina par savu slimību?

Anita Balta¹, Evija Miglāne^{2,3}, Andrejs Millers^{2,3}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas fakultāte, Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Neuroloģijas un neiroķirurģijas katedra, Latvija

³ Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca, Neuroloģijas klīnika, Latvija

Ievads. Insulta riska faktoru mazināšana ir viena no šī laika prioritātēm veselības aprūpes jomā, jo insults ir viena no izplatītākajām slimībām. Latvijā ik gadu tiek stacionēti vairāk nekā 8000 insulta slimnieku un lielai daļai no šiem pacientiem šī slimība turpmākas nespējas cēlonis, turklāt insults būtiski iespaido arī cilvēka mūža ilgumu.

Darba mērķis. Noskaidrot cilvēku informētību par to, kas ir insults, kādi ir iespējamie insulta riska faktori, kā arī uzzināt cilvēku zināšanas par viņu veselības stāvokli.

Materiāls un metodes. Tika izstrādāta aptaujas anketa, kas sastāvēja no 20 jautājumiem. Anketai bija divas daļas. Pirmā daļa ietvēra jautājumus par dzimumu, vecumu, par to, kas ir insults, kas ir tests Ā.T.R.I., un par to, kādi ir insultu veicinošie faktori. Papildus tika noskaidrota respondentu informētība par savu veselības stāvokli, ietverot jautājumus par holesterīnu, arteriālo asinsspiedienu, mirdzaritmiju un kaitīgajiem ieradumiem. Otra anketas daļa ietvēra informāciju no stacionāra slimības vēstures par pacientu lipīdu līmeni asinīs, arteriālo hipertensiju, mirdzaritmiju un ikdienā lietotajiem medikamentiem. Minētā informācija tika salīdzināta ar aptaujās sniegtajām atbildēm. Aptaujas tika veiktas Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā Neuroloģijas nodaļā intervijas formā. Intervēti tika respondenti ar cerebrālu infarktu. Ētikas komiteja ir devusi atļauju veikt šādu pētījumu. Iegūtie dati tika statistiski apkopoti, izmantojot *Excel* programmu.

Rezultāti. Laika posmā no 2013. gada 1. oktobra līdz 31. decembrim tika aptaujāti 50 pacienti ar akūtu cerebrālu infarktu. No tiem 23 (46%) bija sievietes un 27 (54%) – vīrieši, vidējais vecums respondentu grupā bija 65,36 gadi. Jautājumā “Vai Jūs zināt, kas ir insults?” noliedzošu atbildi sniedza 27 (54%) respondenti, 20 (40%) respondenti atbildēja, ka tas ir asinsvadu plīsums galvas smadzenēs, savukārt 3 (6%) atbildēja, ka tas ir asinsvadu nosprostošanās ar trombu. Neviens respondents nezināja, kas ir tests Ā.T.R.I.

Jautājumā “Kādus insultu veicinošus riska faktorus Jūs zināt?” smēķēšanu norādīja 18 (36%) respondenti, alkoholu – 17 (34%), stresu – 7 (14%), trombus – 3 (6%), treknu ēdienu – 4 (8%). Paaugstināts asinsspiediens, fiziski smags darbs un negatīvas emocijas tika minētas retāk. No aptaujātajiem respondentiem 20 (40%) bija smēķētāji, kuru vidējais paciņgadu skaits bija 15 paciņgadi. No tiem tikai 7 (35%) atzīmēja, ka smēķēšana ir riska faktors insulta attīstībā. Alkohollietoja 12 (24%) respondenti ar vidējo alkohola standartdevu 14 devas nedēļā. No tiem tikai 5 (41%) atzīmēja, ka alkohola lietošana ir insulta riska faktors. Tikai divi (4%) respondenti varēja nosaukt savu holesterīna līmeni, vēl 7 (14%) holesterīna līmeni nosaukt nevarēja, bet zināja, ka viņiem tas ir paaugstināts. Savukārt 41 (82%) nezināja nedz to, kāds ir viņu holesterīna līmenis, nedz to, vai tas atbilst normai. Apkopojot datus no pacientu vēsturēm, tika konstatēts, ka hiperholesterinēmija bija 14 (28%) pacientiem un dislipidēmija – 28 (56%) pacientiem.

Jautājumā “Vai Jums ir paaugstināts asinsspiediens” 40 (80%) respondenti atbildēja apstiprinoši, 5 (10%) – noraidoši, bet vēl 5 (10%) nezināja, vai viņu asinsspiediens ir paaugstināts. No respondentiem, kuriem bija paaugstināts asinsspiediens, ikdienā to nemaz nekontrolēja 14 (35%) respondenti. Savukārt 6 (15%) asinsspiedienu mērija vienu reizi nedēļā, 3 (7%) respondenti – divas reizes nedēļā, 6 (15%) respondenti – trīs reizes nedēļā, 11 (28%) respondenti – katru dienu. No respondentiem, kuriem bija arteriāla hipertensija, 14 (35%) respondenti medikamentus lietoja epizodiski, bet 26 (65%) lietoja regulāri. Mirdzaritmija bija konstatēta 20 (40%) respondentiem, no kuriem 9 (45%) nemaz to nezināja.

Secinājumi.

1. Vairums cilvēku nezina, kas ir insults, kā arī nav pietiekami informēti par insulta riska faktoriem.
2. Pacienti nav pietiekami informēti par savu veselības stāvokli un slimību ārstēšanas nozīmi.